Kwaliteitswaardering van instructie en interventies in PD-leerlingentraject

Het *PD-leerlingentraject* biedt hoofdzakelijk interventies op ondersteuningsniveau 3 (ON3) en sluit daarbij aan bij de instructie en interventies op ON1 & ON2, en voorziet daarmee in gestapelde zorg.

Voor het welslagen van het *PD-leerlingentraject* (op ON3) is de kwaliteit van de uitvoering op ON1-ON2 én ON3 cruciaal. Om de kwaliteit van de instructie en interventies op ON1-ON2-ON3 te monitoren en - indien nodig - te verbeteren, zijn er in het kader van de PD-methodiek criteria opgesteld op basis van het model van *Respons to Instruction/Intervention* (RTI).

Interprofessionele dialoog

Het is de bedoeling dat dit 'kwaliteitsschema' ondersteuning biedt bij de interprofessionele dialoog, die professionals (onderwijs en zorg) in de praktijk voeren. Ook kan dit schema ingezet worden voor monitoring door casemanager en schoolinterne begeleider. Per onderdeel kunnen professionals de daadwerkelijk uitgevoerde kwaliteit een waardering geven en daarmee ook de eigen interprofessionele kwaliteit. Van daaruit kan een dialoog worden gevoerd, kunnen bepaalde zaken verhelderd worden en – zo nodig – verbeterd worden. De schaal (1-10) is toegevoegd om een eerste waardering te geven en op basis daarvan een concreet en oplossingsgericht gesprek aan te gaan.

Een voorbeeld:
Kwaliteit van instructie op ON1: Effectief gebruik van lees- en spellingmethode, didactische werkvormen en strategieën): **waardering: 7**.
Het gesprek kan dan gevoerd worden over wat er in die '7' zit, wat gaat goed (concreet benoemen), waarom wordt dit op deze manier aangepakt en wat is nodig om hierin nog te verbeteren (concreet benoemen).

Het betreft steeds de interventies die de leerkracht en behandelaar wekelijks samen uitvoeren. Het beste is zich te richten op één leerling, omdat er dan heel concreet over alle onderdelen van het RTI-model gesproken kan worden.

De schaal kan helpen om het gesprek concreter en specifieker te maken en bij herhaalde besprekingen vooruitgang te duiden. Het is aan de gebruikers van dit kwaliteitsschema om de schaal wel of niet in te zetten.

Criteria voor kwaliteitswaardering van instructie en interventies in PD-leerlingentraject

Naam van de school		*Ruimte voor opmerkingen*
Betreft leerling / groep		
Leerkracht (en)		
Ib'er/zorgspecialist, andere ondersteuners		
Behandelaar		
Reden van aanmelding leerling voor PD-leerlingentraject?		
Doelen Geïntegreerd Handelingsplan-PD (samenvatting)		

Response to intervention (RTI) houdt in, dat er kwalitatief goed onderwijs en interventies worden aangeboden, die aansluiten bij de behoefte van de leerling(en), waarbij de voortgang regelmatig wordt gevolgd en waarbij op basis van **respons-data** (van de leerling) beslissingen worden genomen voor de **volgende instructie- en interventiestappen**. De ondersteuningsniveaus worden 'tiers' genoemd en zijn vergelijkbaar met de uitwerking in het onderwijscontinuüm.

In dit RTI-kwaliteitskader wordt per ondersteuningsniveau (tier) gekeken naar:

- Doelen en resultaten
- Kwaliteit van de instructie en (intensieve) interventie
- Kwaliteit van toepassing van instructie en interventie door professionals
- Methodieken, materialen, ICT-hulpmiddelen
- Organisatie van instructie en interventie
- Duur en frequentie

Ondersteuningsniveau (Tier) 1: Hoge instructiekwaliteit en groepsinterventies	Interprofessionele afstemming	Schaal: 1-10
Doelen en resultaten • Doelen geformuleerd in groepshandelingsplan • Welke resultaten moet de leerling behalen bij de volgende tussen-/hoofdmeting? • Periodieke meting van vorderingen met betrekking tot de gestelde doelen • Landelijke toetsen (LVS) /methodegebonden toetsen, criteriumtoetsen/anders • Doel bereikt: leerling kan weer gewoon mee met de groep • Doel niet bereikt: op basis van data beslissen of de leerling naar niveau 2 kan/moet **Kwaliteit van de instructie** • Expliciete directe instructie (volgens stappen DI-model) • Effectief gebruik van lees- en spellingmethode, didactische werkvormen en strategieën • Effectieve feedback (gericht op taak en proces: duidelijk, concreet, uitdagend) • Stellen van hoge verwachtingen, expliciet bevorderen van succeservaringen • Gedifferentieerde *additionele* instructie voor risicoleerlingen • Opdrachten voor thuis (wat, hoe, goede communicatie met ouders) **Kwaliteit van toepassing van instructie en interventie door professionals** • Kwaliteit leerkracht (zie kwaliteit van instructie hiervoor) • Kwaliteit ib'er/leesspecialist (praktijkondersteuning en beleid) • Kwaliteit behandelaar (inbreng specifieke expertise en coaching) • Probleemoplossingsgericht kunnen werken (m.b.t. leerling, professionals, ouders) • Getrouw kunnen uitvoeren van instructie en *additionele* interventies('fidelity') **Methodieken en materialen** • Lees-/spellingmethode (volgens handleiding/inzet aanvullend methodemateriaal) • Methodieken volgens Protocollen Leesproblemen en Dyslexie en werkdocumenten • Inzet ICT-materialen behorend bij methode **Organisatie van instructie/interventie** • Differentiatie binnen klassenverband (klassenmanagement) **Duur en frequentie:** • **Basisinstructie**: 9 uur per week (taal-, lees- en spellingonderwijs) • **Additionele instructie:** minimaal 8 weken		

Ondersteuningsniveau (Tier) 2: Intensieve interventie (doelgericht)	Interprofessionele afstemming	Schaal: 1-10
Doelen en meting resultaten **Bovenop: ON1** • In kaart brengen van lees- en spellingresultaten en leerrendement • Nauwlettender bewaken succes of falen van de interventies voor de leerling (observatie) • Formuleer beslisregels voor beoordelen bijstelling of beëindiging, van ON2-interventies • Doel bereikt: leerling kan weer gewoon mee met de groep • Doel niet bereikt: op basis van data beslissen of de leerling naar niveau 3 kan/moet **Kwaliteit van de intensieve interventie** **Bovenop: ON1** • Extra instructie in kleinere stappen en extra leer- en oefentijd *aanvullend* op basisinstructie (intensivering DI-model) • Extra interventies, reteaching, extra oefenen, herhaald lezen (in interprofessionele afstemming) • Intensivering van de taak- en procesgerichte: feed-up, feed-forward, feed-back • Intensiveren thuisondersteuning (indien mogelijk) **Kwaliteit van toepassing van passende intensieve interventie door professionals** **Bovenop: ON1** • Mogelijkheid training en professionalisering van alle samenwerkende professionals • Ondersteuning van uitvoerder(s) intensieve interventie (en mogelijkheden tot coaching ‘on the job’) **Methodieken en materialen** **Bovenop: ON1** • Intensiveren van de inzet van materialen behorend bij lees- en spellingmethode • Inzetten Protocollen zoals beschreven op ON2-niveau • Inzet van bewezen effectieve methodieken (indien nodig) • Inzet van ICT-materialen behorend bij methode en ICT-materialen aanvullend daarop **Organisatie van verdiepende instructie en intensieve interventies** • Binnen of buiten de klas in kleine instructiegroep (instructietafel) **Duur en frequentie van de intensieve interventie** • Minimaal 9 weken, liefst 10 tot 12 weken (nooit langer dan 1 schooljaar) • 2 tot 4 dagen in de week de extra instructie (45-60 minuten)		

Ondersteuningsniveau (Tier) 3: Zeer intensieve op het individu gerichte interventie (doelgericht)	Interprofessionele afstemming	Schaal: 1-10
Doelen en meting resultaten **(Bovenop: ON1+ON2)** • Duidelijke geformuleerde doelen in individueel plan (Geïntegreerd Behandelplan Preventieve Dyslexie) • Regelmatig uitvoeren van geoperationaliseerde metingen • Leerlingen die het gewenst niveau niet halen als respons op de doelgerichte interventies hebben zeer waarschijnlijk een potentieel lees- en/of spellingprobleem • Data van ON1-ON2-ON3 worden gebruikt voor het maken van de afwegingen en besluitvorming en het onderbouwen van vermoeden van dyslexie. • Vervolgtraject: (1) voorzetting op school, (2) vergoede zorg of (3) Anders (jGGZ, sbo) **Kwaliteit van de zeer intensieve op het individu gerichte interventie** **(Bovenop: ON1+ON2)** • Geïndividualiseerde, expliciete en intensieve instructie gericht op de specifieke vaardigheidstekorten op het gebied van lezen en/of spellen • Inzetten van specifieke bewezen effectieve interventiemethodieken (Bouw! (standaard) en andere methodieken afgestemd op de specifieke vaardigheidstekorten • Aard van de interventie zowel remediërend als gericht op het ontwikkelen van compensatiestrategieën met aandacht voor leesmotivatie en leesbevordering • Intensiveren thuisondersteuning: inzet Bouw! (tutorschap indien mogelijk) **Kwaliteit van toepassing van door professionals en ouders** **(Bovenop: ON1+ON2)** • Kunnen combineren van kennis en vaardigheden met betrekking tot explicitiete en intensieve instructie én behandelingsprincipes • Optimaliseren van de afstemming op de individuele leerling: keuze maken voor gerichtheid op lezen en/of spellen (op basis van foutenanalyses en strategieonderzoek), bieden van voor de leerling ondersteunende effectieve feedback en de voortdurende gerichtheid op het bevorderen van succeservaringen • Interprofessioneel kunnen samenwerken in het *PD-leerlingentraject* (behandelaar en leerkracht (mede ondersteund door ib'er/leesspecialist)) en zich hierin lerend opstellen • Optimaliseren van de kwaliteit van de thuisondersteuning		

Ondersteuningsniveau (Tier) 3: Zeer intensieve op het individu gerichte interventie (doelgericht)	Interprofessionele afstemming	Schaal: 1-10
Methodieken en materialen **(Bovenop: ON1+ON2)** • ICT-programma Bouw! (standaard binnen PD-methodiek) op school en thuis (inzet vanaf de start van het *PD-leerlingentraject*, of eerder) • Inzet specifiek lees- en spellingprogramma op ON3-niveau (afgestemd op de behoeften van de leerling) **Organisatie van verdiepende instructie en interventies** • Het *PD-leerlingentraject* vindt in de klas plaats met – indien aangewezen – additionele begeleiding buiten de klas. Een keer per week voert de behandelaar de op het individu gerichte interventies samen met de leerkracht uit, de rest van de week voert de leerkracht (ondersteund door ib'er/leesspecialist/behandelaar) de interventies zelfstandig uit. **Duur en frequentie van de zeer intensieve interventie** • Periode: twee perioden van 9-12 weken • Frequentie: 2 tot 4 dagen in de week (minimaal 60 minuten per individuele leerling) • Uitvoering Bouw!: bij voorkeur 2x op school en 2x thuis met tutor (60 minuten per week)		

Naast de Protocollen (Preventie van Lees- en Spellingproblemen groep 1 & 2, Leesproblemen en dyslexie groep 3 en 4) biedt in het praktische handboek voor technisch lezen in de basisschool van Marita Eskens tal van concrete praktische uitwerkingen op ON1-ON2-ON3, inclusief leesmotivatie, leesbevordering en onderwijskundig leiderschap.

Toen de PD-methodiek ontwikkeld werd, was dit boek er nog niet. Nu de methodiek een structureel onderwijszorgarrangement is, kan dit handboek dienen om kwaliteitsschema's als deze concreet handen en voeten te geven. Een terechte winnaar van het beste onderwijsboek van 2020.

In het Nederlandse onderwijs kan nog veel winst worden behaald door méér leerlingen een goede leesstart te geven. In de groepen 1/2 is aandacht nodig voor mondelinge taalvaardigheid, fonemisch bewustzijn en letterkennis. In groep 3 leren leerlingen 'de code kraken': ze leren om de tekens op papier te vertalen naar woorden en zinnen. Dat proces gaat door in de groepen 4, 5 en 6: het voortgezet technisch lezen. Het is een misvatting om te denken dat het technische leesonderwijs daarmee is afgerond: ook nadat tot en met groep 6 is gewerkt aan (voortgezet) technisch lezen, is in de groepen 7 en 8 onderhoud en herhaling nodig om te voorkomen dat het leesniveau terugzakt. Cruciaal zijn een doorlopende lijn en professionele samenwerking binnen de school. Deze moet door onderwijskundige leiders goed neergezet en bewaakt worden.

Eskens, M. (2020): *Technisch lezen in een doorlopend lijn. Een praktisch handboek voor de basisschool*. Pica: Houten

In deel 3 (hoofdstuk x) zijn de uitgangspunten van Respons tot Instruction/Intervention (RTI) nader onderbouwd en is de waarde van dit model voor zowel het vormgeven van gestapelde zorg als voor de diagnostiek van hardnekkige problemen nader uitgewerkt.